

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**DG Bestuur en
Koninkrijksrelaties**
Directie Bestuur, Democratie
en Financiën
Postbus 20011
2500EA Den Haag

www.rijksoverheid.nl/bzk
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk

Kenmerk
2014-0000561772

Uw kenmerk

Datum 7 november 2014
Betreft Waarnemingsmissie gemeenteraadsverkiezingen

Op 12 september jl. heb ik u de evaluatie toegezonden van de gemeenteraadsverkiezingen en de Europese parlamentsverkiezingen.¹ Ik heb u daarin toegezegd het rapport van de waarnemingsmissie van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa te zullen toezenden zodra dat rapport is vastgesteld. Het rapport van de waarnemingsmissie is op 15 oktober 2014 tijdens het 27^e bijeenkomst van het Congres vastgesteld. Bijgevoegd treft u het rapport aan. Ik zal hieronder ingaan op de aanbevelingen ten aanzien van het verkiezingsproces die het Congres in het rapport maakt.

Algemeen

Het Congres van Lokale en Regionale Overheden (hierna: het Congres) heeft voor het eerst, op uitnodiging van de Nederlandse regering, de Nederlandse gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart jl. geobserveerd. De waarnemingsmissie vond plaats van 16 maart tot 20 maart 2014 en omvatte 13 leden van 12 Europese lidstaten. Op de verkiezingsdag observeerden 6 teams het verkiezingsproces in meer dan 100 stembureaus.

Het Congres is positief over het verloop van het verkiezingsproces in Nederland. Het constateert dat Nederland een open, transparant, alomvattend en pragmatisch verkiezingsproces heeft. De toegankelijkheid in de stemlokalen wordt positief beoordeeld: er zijn in veel stemlokalen voorzieningen voor kiezers met een handicap. Verder kunnen kiezers het stem- en telproces observeren en zijn de stemlokalen goed verspreid over de steden en ingericht op geschikte locaties zoals treinstations. Stembureauleden zijn goed opgeleid en kiezers hebben toegang tot veel informatie over de verkiezingen.

Aanbevelingen

Het Congres heeft in haar rapport een drietal aanbevelingen gedaan. Allereerst, het Congres is kritisch over de Nederlandse traditie van stemmen bij volmacht. Het geeft in overweging om briefstemmen als alternatief voor stemmen bij volmacht te onderzoeken, om het risico op fraude dat volgens het Congres inherent is aan volmachtstemmen te verminderen. Ook de Organisatie voor

¹ Kamerstukken 31142, nr. 46.

Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) heeft in haar rapport over de Tweede Kamerverkiezingen in 2012 kanttekeningen geplaatst bij het stemmen bij volmacht.² In de reactie op het rapport van de OVSE heb ik toen aangegeven niet voornemens te zijn om de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen te heroverwegen. Het rapport van het Congres brengt daarin geen verandering. Volmachtverlening vindt, zoals ik in mijn evaluatie van de Tweede Kamerverkiezingen 2012 reeds heb aangegeven, vooral plaats uit praktische overwegingen, aan personen in de onmiddellijke nabijheid die men vertrouwt. Er is daarom naar mijn mening geen aanleiding om de praktijk van volmachtverlening te beperken. Zoals het Congres zelf ook aangeeft, is er in Nederland geen aanleiding om te veronderstellen dat stemmen bij volmacht wordt misbruikt om stemmen te kopen. Ik wijs er daarbij op dat een volmachtnemer maar twee volmachtstemmen mag uitbrengen, en dat een gemachtigde kiezer een volmachtstem tegelijk met zijn eigen stem moet uitbrengen.

Datum

7 november 2014

Kenmerk

2014-0000561772

Ten tweede merkt het Congres op dat Nederland momenteel slechts beperkte regelgeving ten aanzien van de financiering van de politieke partijen die deelnamen aan de gemeenteraadsverkiezingen kent. Gelet op het feit dat het karakter van deze bevinding nauw aansluit op een eerdere rapportage van de Raad van Europa over dit onderwerp, verwijs ik hierbij naar de beleidsreactie die ik vorig jaar op verzoek van de Eerste Kamer op deze rapportage heb gegeven.³

Ten derde, het Congres constateert dat het stembiljet dat in Nederland wordt gebruikt vanwege het grote aantal partijen en kandidaten vaak een grote omvang heeft. Hierdoor wordt de stemopneming volgens het Congres vertraagd. Met de Kiesraad is het Congres van mening dat elektronische hulpmiddelen kunnen helpen bij het verbeteren van de telprocedures. Het Congres volgt daarom met belangstelling de ontwikkelingen omtrent de invoering van elektronisch stemmen en tellen.

Het Congres doet de aanbeveling om nadere regels te stellen omtrent het hertellen van stemmen. In het rapport wordt niet toegelicht waarom nadere regels noodzakelijk worden geacht. Voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen heb ik een circulaire doen uitgaan waarin de huidige regelgeving omtrent het hertellen van stemmen bij gemeenteverkiezingen wordt toegelicht. Van gemeenten heb ik begrepen dat de desbetreffende circulaire voorziet in een behoefte. Ik zie dan ook geen aanleiding tot het stellen van nadere regels voor het hertellen van de stemmen.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk

² Kamerstukken 31142, nr. 34.

³ Kamerstukken, 32 752, I.